

FAŞİZM ÜZƏRİNDƏ QƏLƏBƏDƏ BAKİ NEFTİNİN MİSİLSİZ ROLU HAQQINDA KİTAB

("Bakı nefti, qələbənin açarı: şərəfli keçmiş, işıqlı gələcək 1941-1945" kitabının təqdimatı)

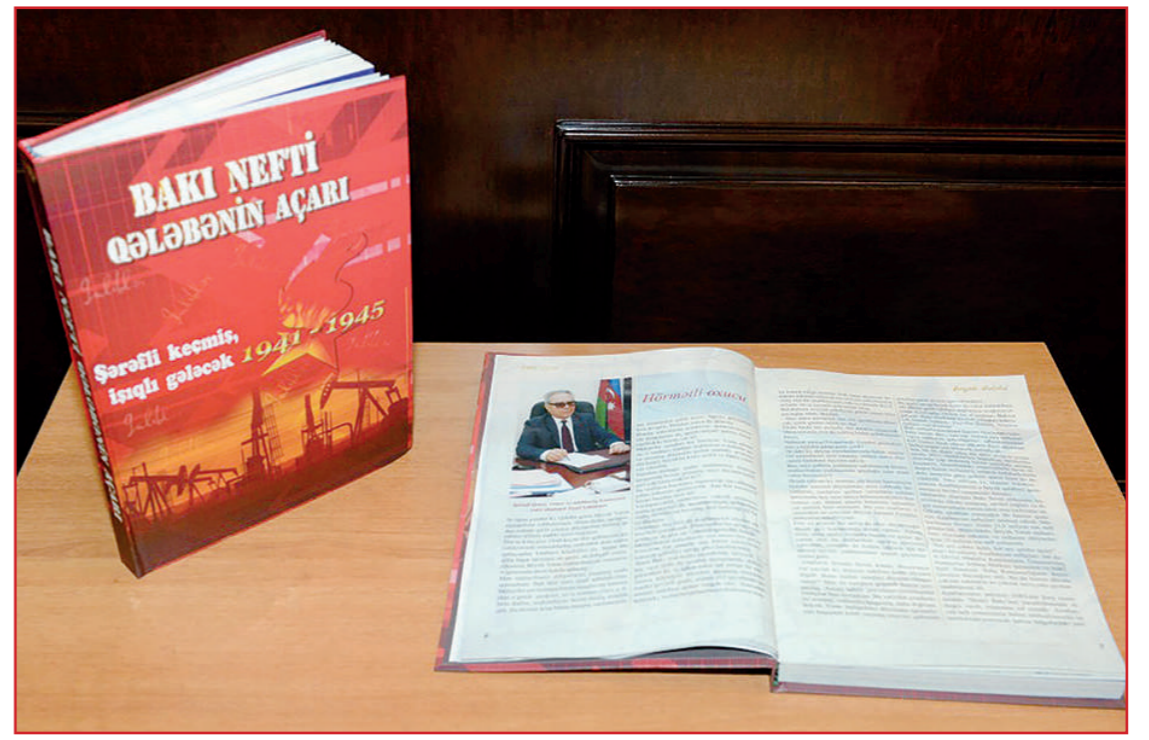
Fevralın 16-da Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin Siyasi Sənədlər Arxivində Milli Məclisin iqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri, AMEA-nın həqiqi üzvü, akademik Ziyad Səmədzadənin rəhbərliyi ilə hazırlanmış "Bakı nefti, qələbə-

nin açarı: şərəfli keçmiş, işıqlı gələcək. 1941-1945" adlı kitabın təqdimatı keçirilib.

Z.Səmədzadə kitabın Prezident İlham Əliyevin 23 fevral 2015-ci il tarixində imzaladığı "1941-1945-ci illər müharibəsində qələbənin 70 illik yubileyinə hazırlıq və yubileyin qeyd

olunması üzrə Tədbirlər Planı"nın təsdiq edilməsi haqqında Sərəncamına əsasən ərsəyə gətirildiyini deyib. Bildirib ki, kitab geniş və əhatəli mündəricatla malikdir: "Veteranlar bizim sərvətimizdir və şərəfimizdir", "Bakı nefti dünya siyasətinin tərkib hissəsidir", "Bakı neftinin qələbədə əvəzo-

lunmaz rolu (faktlar və sənədlər)" və digər bölmələrdə Bakı əhalisinin və bütövlükdə, Azərbaycan xalqının 1941-1945-ci illər müharibəsində və faşizm üzərində qələbə çalınmasında danılmaz rolu işıqlandırılır. Azərbaycan Respublikası Pre-

zidentinin İşlər İdarəsinin Siyasi Sənədlər Arxivinin direktoru Mais Bağrov deyib ki, Azərbaycan neftçilərinin, neft-kimya və maşınqayırma sənayesi işçilərinin, dəmiryolçularının, dəniz donanmasının, tibb işçilərinin əməyi kitabda öz əksini tapır. Tədbirdə iştirak edən millət vəkilləri, ictimai və dövlət xadimləri kitabla bağlı fikirlərini bölüşdülər.

Qeyd edək ki, kitabın təqdimatına mərasimi münasibətilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin Siyasi Sənədlər Arxivində sərgi də təşkil olunub. Sərginin "1941-1945-ci illər müharibə iştirakçı-

larına və veteranlara qayğı və diqqət", "Böyük Vətən müharibəsi tariximizin yaddaşında. 1941-1945", "Boyevo Listok" adlı stendlərində ümummilli lider Heydər Əliyevin veteranlarla görüşləri, onlara göstərdiyi diqqət və qayğı fotosəkillərdə və imzaladığı sənədlərdə öz əksini tapmışdır.

"Böyük Vətən müharibəsi tariximizin yaddaşında" adlı stenddə Bakı neftinin dünya siyasətində və Sovet dövlətinin bu müharibədə qələbə qazanmasında danılmaz rolu dövrün ayrı-ayrı siyasətçilərinin fikirlərində yer alır.

Mərasimdəki çıxışlardan:

Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri Eldar İbrahimov:

Akademik Ziyad Səmədzadənin ideya müəllifi olduğu Bakı nefti qələbənin açarı: şərəfli keçmiş, işıqlı gələcək kitabında 1941-45-ci illərdə Böyük Vətən müharibəsində faşizm üzərində qələbənin əldə edilməsində Bakı neftinin əvəzolunmaz rolu arxiv materialları əsasında çox əhatəli bir formada əks olunmuşdur. Kitabda həmin müharibədə vətən uğrunda qəhrəmanlıqla vuruşan həmyerlilərimizin, qələbənin əldə olunmasında çox böyük zəhməti olan elm adamlarının göstərdiyi fədakarlığa geniş yer verilmişdir. Bu da təsadüfi deyil, belə ki, kitabda həmin dövrdə Azərbaycanın SSRİ miqyasında xüsusi əhəmiyyətə malik olması haqqında ulu öndərimiz Heydər Əliyevin verdiyi qiymət də öz əksini tapmışdır. Heydər Əliyev bu barədə demişdir: "Tarix bu gün də, gələcəkdə də bilməlidir ki, İkinci Dünya müharibəsində, Böyük Vətən müharibəsində Azərbaycan Respublikasının xidməti, fəaliyyəti, rolu çox böyük olmuşdur. Bir daha deyirəm, həm övladlarımızın cəbhədəki qəhrəmanlıqları, həm də neft hasilatı cəbhəyə lazım olan bütün başqa ləvazimatların istehsalı sahəsində Azərbaycan xalqının xidmətləri misilsiz, əvəzsizdir". Təqdimatını keçirdiyimiz kitabın da ana xəttini ümummilli liderimizin dediyi bu fikirlər təşkil edir və bu kitabın nəşr edilməsi bugünkü və gələcək nəsillər üçün böyük töhfədir. Çox əlamətdar hal-

dır ki, kitab "Veteranlar bizim sərvətimiz və şərəfimizdir" adlı hissə ilə başlayır. Bu da onunla əlaqədardır ki, keçmiş düzgün qiymət verməsək, indinin qədrini bilmərik. Böyük Vətən müharibəsi veteranlarına münasibətdə Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanın ilk illərdəki rəhbərlərinə, sözün həqiqi mənasında, dərs keçdi. Ulu vətənpərvərin uzaqgörən siyasəti və şəxsi təşəbbüsü ilə 1993-cü ildə Naxçıvanda 9 May - Qələbə günü münasibətilə veteranlarla görüş keçirildi. Mən bu hadisənin şahidi olan bir adam kimi deyirəm: 1993-cü il mayın 7-də ulu öndər Heydər Əliyev Naxçıvanda Ali Məclisin sədri idi. Onun dörd müavini var idi və bu müavinlərdən biri də mən idim. O, bizi çağırdı və dedi ki, Böyük Vətən müharibəsi ilə bağlı 9 May - Qələbə gününü keçirməliyik. Onun cəbhəçi müavinlərinin Qələbə gününün keçirilməsinə etirazlarına baxmayaraq, o, əsaslandırıcı sübutlarla cavab verdi və qətiyyətlə bildirdi ki, biz Qələbə bayramını mütləq keçirməliyik. Mayın 9-da H.Əliyev müharibə iştirakçılarını toplayaraq iclas keçirdi. İclas zamanı akademik Ziya Bünyadov qapını açdı və içəri daxil oldu, H.Əliyevlə görüşdü və H.Əliyev üzünü zaldakılara tutub dedi: "Tanıyırsınız, bax, bu, Sovet İttifaqı qəhrəmanı Ziya Bünyadovdur". Ziya Bünyadovun gəlişi o məclisə xüsusi bir abu-hava gətirmişdi... Mən bunları ona görə danışram ki, bu, tarixdir, istəsək də, istəməsək də, bu tarixin qiymətini verməliyik. O tarixə qiymət verməsək, gələcəkdə də bizə qiymət verməzlər. Kitabda Bakı neftinin dünya siyasətinin tərkib hissəsi olması elmi və praktiki tərəfdən əsaslandırılır. Eyni zamanda, Bakı neftinin bu müharibədə əvəzolunmaz rolu faktlar və sənədlərlə sübut olunur. Qeyd

olunur ki, müharibənin aparıcı simalarından biri, Sovet İttifaqı marşalı Semyon Budyonni Bakıda Mircəfər Bağrova etiraf edir ki, sizin neftiniz olmasa idi, kavaləriyanın köməkliliyi ilə, çox çətin ki, uzağa gedə bilərdik. Hesab edirəm ki, bu etiraf Bakı neftinin müharibədəki roluna verilən ən yüksək qiymətdir. Çünki neft həm siyasət, həm də iqtisadiyyat deməkdir. Uzun illər təcrübəsi sübut edir ki, nefti olan ölkələr dünya siyasətinə təsir göstərmək imkanı əldə etməklə iqtisadi inkişafa nail olurlar. 1941-45-ci illərdəki müharibədə də faşistlərin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri Bakı neftinə yiyələnmək idi. Ancaq onlar buna nail ola bilmədilər. Müstəqillik illərində biz öz neftimizin sahibi olduq.

Kitabın növbəti hissələrində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ulu öndər H.Əliyevin və hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyev cənablarının müstəqillik illərində həyata keçirdikləri uğurlu neft strategiyası haqqında ətraflı bəhs olunur. Olduqca düzgün qeyd olunur ki, hal-hazırda doğma Azərbaycanımızın sosial sahədə qazandığı yüksək nəticələr və heç kimin təsiri altına düşmədən həyata keçirdiyi müstəqil siyasət neft amili ilə bağlıdır. Məhz bunun nəticəsində Azərbaycan müstəqillik dövründə özünün inkişaf səviyyəsinə görə regionun liderinə çevrilmiş və bundan sonra da lider olaraq qalmaq üçün bütün lazımı imkanlara malikdir.

Kitabda eləcə də müharibədə qələbənin açarı olan Bakı nefti və neft məhsullarının istehsalı və bu sahədə aparılan elmi tədqiqatlar haqqında məlumat verilir. Azərbaycan xalqı bir çox elmi ixtiralara imza atmış akademik Yusif Məmmədliyəv və daha neçə-neçə alimlərlə həmişə fəxr edə bilər. Kitab-

da müharibədə qəhrəmanlıqla vuruşmuş Azərbaycan oğulları haqqında, Sovet İttifaqı qəhrəmanı Ziya Bünyadov və başqaları barədə çox müfəssəl məlumatlar əks olunmuşdur. Kitabda oxucunun daha çox marağına səbəb olacaq cəhətlərdən biri də müharibədən sonrakı dövrdə keçmiş SSRİ-nin iqtisadi, siyasi və mədəni həyatında unudulmaz izləri olan Azərbaycan vətəndaşları haqqında çox dəyərli materialların yer almasıdır. Kitabda şərəfli keçmişimizlə yanaşı, işıqlı gələcəyimizi geniş əks etdirən materialların nəşr olunması təqdirəlayiqdir. Belə ki, bu materiallar ölkə prezidentinin ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafını təmin edən məsələlərə dair həyata keçirdiyi tədbirlərə həsr olunduğu üçün geniş oxucu kütləsi üçün böyük maraq doğurur. Göstərilənlər onu deməyə əsas verir ki, təqdimatını keçirdiyimiz kitab böyük şərəfli keçmişimiz və işıqlı gələcəyimizə həsr olunmuş sanballı əsərdir. Bu kitabın ərsəyə gəlməsində zəhməti olan hər bir kəsə öz minnətdarlığını bildirirəm. Hörmətli həmkarım akademik Ziyad müəllimə dərin təşəkkürümü bildirir və ondan yeni-yeni əsərlər gözləyirəm.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin geologiya, geofizika və yataqların işlənməsi üzrə birinci vitse-prezidenti Xoşbəxt Yusifzadə:

Müharibəni görənlərdən biri də mən olmuşam. O vaxtlar mən uşaq idim və eşidirdim ki, almanlara layiqli cavab verilməkdir. Hərçənd ki, bu cavab 4 ildən çox çəkdi. Bu cavabın verilməsində də Azərbaycan çox böyük rol oynadı. 600 mindən çox Azərbaycan oğlu bu müharibədə iştirak etdi. Arxa cəbhədə də həmin vaxtlar çox böyük işlər görüldü. Yadımdadır, həmin vaxtlar kolxozlarda insan-

lar necə ağır işlər görürdülər. İnsanlar hamısı bir ailə kimi birləşmişdilər.

Neftdən danışıqda isə, neft Azərbaycanın, demək olar ki, hər zaman xilaskarı olub. 1900-cü ildə dünya neftinin yarısından çoxunu Azərbaycan verirdi, 11 mln. tona qədər neft çıxarıldı. Müharibə başlayan il Azərbaycanda 23,5 mln. ton neft hasil edilmişdi. Bu isə demək olar ki, Azərbaycanda müharibəyə qədər ən yüksək səviyyə idi. Təsədüfi deyil ki, müharibə başlayanda da, müharibə dövründə də bütün cəbhəni Azərbaycan nefti təmin edirdi. S.Budyonni və G.Jukov Azərbaycan nefti olmasa idi, qələbənin mümkün olmadığını qeyd edirdilər. Lakin burada vacib məqam nefti çıxaran insanlar idi. O vaxtlar gənclərin hamısı müharibədə idi, yalnız qocalar və qadınlar qalmışdı. Onlar üçün nə gecə vardı, nə gündüz.

Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra çox çətin iqtisadi şəraitdə idi. Heydər Əliyev ölkəyə rəhbərlik edəndə ölkəni ayağa qaldırmaq üçün də tək çarə olan neftdən istifadə etdi. Neft sənayesinin inkişafı istiqamətində addımlar atıldı. Həmin vaxtlar bir çox yataqlar artıq kəşf edilmişdi, lakin orada işləmək üçün lazım olan texnikamız və maliyyə imkanlarımız yox idi. Ölkəyə xarici şirkətlərin dəvət olunmasına ehtiyac vardı. Heydər Əliyev cənabları düzgün strategiya seçdi və ölkəyə xarici şirkətləri cəlb etdi. Bu siyasətin nəticələri isə göz qabağındadır. Hazırda bütün sahələrdə inkişaf, canlanma Azərbaycan

neftçilərinin çox böyük rolunu göstərir. Azərbaycanın, onun neftçilərinin həmin ağır illərdəki əziyyətli əməyi, fədakarlıqla gördüyü işlər məhz akademik Ziyad Səmədzadənin bu elmi əsərində öz əksini tapıb. Bu kitabı oxuyanda da həmin şəxslər, eyni zamanda, o dövr haqqında müəyyən təsəvvürlər formalaşacaq. Bu baxımdan bu əsər bizim üçün çox dəyərlidir.

Ağsaqqallar Şurasının sədri Fəttah Heydərov:

Akademik Ziyad Səmədzadənin müstəqil Azərbaycan tarixində XX əsrdə baş vermiş hadisələr, Azərbaycanın dünya hadisələrinə münasibəti, xüsusilə neftimizin bu tarixi hadisələrin gedişatında rolundan bəhs edən bu kitabı Azərbaycan xalqının böyük qəhrəmanlığı epepeyasıdır. Azərbaycan neftinin qələbəsi təkcə Sovet İttifaqının, Azərbaycan xalqının qələbəsi deyil, bu, həm də bəşəriyyətin qələbəsidir. Ziyad müəllim bu kitab üzərində işləyərək tarixi sənədləri araşdırıb ortaya qoymaqla böyük şücaət göstərib. Bu şücaət ondan ibarətdir ki, kitab gənc nəslə, gələcək nəsillərə çatdırılacaq. Belə kitabların yazılmasına böyük ehtiyac var. Nə yaxşı ki, bu kitab 2 dildə nəşr edilib. Ötən il biz onun rus dilindəki variantını müzakirə etdik, çox sevindik. İndi onun Azərbaycan dilində işıq üzü görməsi çox əlamətdar hadisədir. Bu kitab gələcək nəsillərə xatirə kimi qalacaq. Mən bir məsələni də nəzərinizə çatdırmaq istərdim. 1969-cu ildə ulu öndər Heydər Əliyev hakimiyyətə gələndə mən par-